

Székelyföld

KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

(Csíkszereda, Erdély)

Főszerkesztő: Ferenczes István

E-mail: szekelyfold@cchr.ro

Honlap: www.hargitakiado.ro

Az októberi számban Fekete Vince Szilágyi Istvánnal készített életinterjút:

„Nagyon rossz néven veszik tőlem, mikor megkérdezik, hogy hogyan lettem író, és azt felelem, hogy úgy, hogy jól tudtam hazudni. Megszoktuk, hogy kicsi fiam, ezt az iskolában nehogy, vagy az utcán nehogy meghallják! Az életünknek nem szabadott kihallatszania, a munkánknak sem, a gondolkodásunknak sem, másrészt pedig élni kellett, meg kellett tanulni, mit kell mondani nekik. Az iskolában is. Közben tudtad, a tanár is tudja, hogy nem úgy van, azt is tudja lassan, hogy te tudod, hogy az nem úgy van, de ki merte felvállalni ennek a nyílt színi feltárását? És ez elhúzódott a felnőttkorig, amikor már tudatosan vállaltad, és ekkorra már szinte automatizmussá vált, mert beleszoktál, hogy ez kell nekik, ez az igazság, és ezt tudjuk otthon, és a kettőt nem volt szabad összezavarni álmodban sem. Ugyanakkor volt egy olyan is, hogy érvényesüljél, gyermekem, menj, hogy haladjál a korral, csak menjél előre, az más, hogy mi tudjuk a magunk dolgát, de ha ez kell ahhoz, hogy legyél valaki, hogy valamire vigyed az életben, természetesen ezt mondod és ezt csinálod. Ezek persze, így sarkosítva, most a mikrofonod előtt fogalmazódnak meg bennem, de valójában így éltünk, és ezzel nem könnyű elszámolni, persze mondhatjuk azt, hogy a kor, meg az élet, meg nemtudommi ezt hozta, ezt követelte. És most tovább is lépek, és utána majd vissza. A hiteink például, a vállalásaink.

Fiatal íróként, amikor kezdtem látni, hogy milyen világba kerültem, ez engem nagyon megdöbbentett. Például Szabédi harcias költeményei. De megnéztem az 1946–47-es Utunk-kollekciókat, hát kit látok, még Kisbán Miklós is vállal fordítanivalót, de Jékely Zoltán egyik felől, Méliusz József a másik felől, Székely Mózes, alias Daday Lóránd egyik felől, Gaál Gábor a másik felől. Ezt a fajta teljes népfrentosságot! Vagy hogy van ez? Annyit szenvedett meg félt meg szorongott ez az egész írói világ, az egész Európa a világháború utolsó hónapjaiban, mondjuk 1944 nyarától a deportálások, elhurcolások idején, el egészen a málenkij robotig, hogy vágyták, akarták a változást. És persze azt gondolták, hogy csak jobb jöhet, mert ha mélyponton vagy, annál már csak jobb jöhet. Az éhezés után, amikor kaptál egy akkora kenyérdarabkát, mint egy gyufásdoboz, másnap egy akkorát, mint egy cigarettásdoboz, kaptál egy rossz bakancsot, szövetet, közben persze takarítottad el a romokat, és a munkád által valahogy tényleg jobb lett. Ez belevesődött az emberekbe, s évtizedekre meghoszsabbodott. Kihez kapcsolódott mindez? A felszabadító világhoz. (A Gulágról meg egyebekről itt még nem volt tudomásuk.) Azt, hogy atrocitások voltak, elintézték azzal, hogy ilyen a háború, ezzel jár, hát istenem, rosszul fogtam ki. Azon csodálkoztam, hogy éppen a Szabédiék nemzedéke, akik a bölcsészet doktorai, és tanult, az európai filozófiákat, bölcséletet ismerő emberek voltak!... A haszonlesés közel se férhetett hozzájuk. Hát hogy lehet, hogy ezek is? Persze itt, megfogalmazatlanul bár, de bejöhett a képbe egy olyan elgondolás is a részükről, hogy ha valami lehetővé tette az emberiség sorsának alakulásában a holokauszot, azt, hogy

fasizmus lehetett (nyilván akkor még nem volt tudható, hogy a szocializmusban mik lesznek), ha ez ennyi szenvedést hozott az emberiségre, akkor mindaz, ami e mögött áll: filozófia, tudomány, irodalom, gondolkodás is rossz. És ami ezt felváltja, az biztos jó lesz, valószínű, hogy lesznek ennek is tévedései, biztos, hogy emberek fogják ezt is megszenvedni, de valami jobb jön, és ennek elébe kell menni, ezt szolgálni kell, ennek helyet kell csinálni, ennek az útjából el kell terelni, vagy uram bocsá', el kell távolítani az akadályokat, akár az osztályhovatartozást is. Itt a nagy áldozat a Szabédiéké, tehát a tanult embereké, akik ezt hittel tették, szolgálni akartak, hogy a változás hamarabb menjen. Na most ugorjunk előre, a mi hazug világunkba. Mert a nagyok ezt tették. A mi világunkban, a világháború után aztán elindul a legnépesebb nemzedék, amikor mi még gyerekek vagyunk, a mai nyolcvanévesek nemzedéke. (...) Nagyon népes nemzedék Sütőtől Domokos Gézáig. Ebben a nemzedékben minden volt a hadbírótól, természettudóstól az íróig és a politikusig. Ez a társaság, úgy mond, nem mártózott meg az előző rendszerben, újként kapta azt. Számomra igazából a nemzedékek forgatagából ez a legizgalmasabb, mert ez a hatvanas évek végén képes volt a megújulásra. Azért gazdag az irodalom a hatvanas évek végén, a hetvenes évek fordulóján, mert még megvannak az öregek, már derékhad ez a társaság, aki tud váltani, és itt már a Forrás-nemzedékek hosiynzolz-harminc évesek, már beérésben vannak. Na most ebből valami hallatlanul gazdag televény lesz, ami ugye akkor még nem így tudott magáról, és nem ilyenként fogta fel magát, hanem a mából visszanezve. És fél lépéssel odébb már jönnek Király

Laciék, Farkas Árpiék, de még megvannak Kemény Jánosék, Kós Károlyék, és már ennek a közepében van Szilágyi Domokos, Lászlóffy Aladár, szóval a mi társaságunk. De visszatérve: itt a nagy vízváltó 1956. Ekkor én tizennyolc éves voltam, tehát lekéstem ezt a vonatot, miután három vagy négy évet géplakatosként dolgoztam, és nem az egyetemen voltam, mialatt másokat, későbbi pályatársaimat, például Páll Lajost, Páskándi Gézátt bezárták, s mialatt én kazánt mostam, meg mozdonyt szereltem, ők új diákszövetségi programot terveztek. Tehát lekéstem ezt a vonatot, és ez a vonat kisiklott. Viszont 1956 után lehetett tudni, hogy ez választóvonal az életünkben, hogy ez egy hazug, kíméletlen rendszer, nincs pardon, itt lehet kicsit mellébeszél- ni, lehet mosolyogni, de ez lecsap rád. Ugyanis az ember mindig jobbat remél, és elhiteti magával, hogy majd ezzel a rendszerrel kijövünk, és hogy lehet nyitni, ez volt ugye később, '68-ban is, de ott is kiderült, hogy nincs mese, megint nem lesz változás. Na most, hazudtunk eddig, hogy érvényesüljünk, meg ezt kívánta a világ, most viszont megmutatta a valódi arcát, vagy egy olyan valódi vonását, amivel muszáj volt számolni. De élni kellett, és akkor megpróbáltál úgy élni, hogy ha elképzelhető egyáltalán, idézőjelben, a becsületesség, akkor becsületes maradj, de ez a becsületesség abból állt, hogy nehogy az istenért annyit adj, amennyit kér, vagy elébe menj a magad felkínálá-

sával annak, amit egyébként kivernek belőled, vagy kikövetelnek tőled ahhoz, hogy ott légy, ahol vagy. Aki innentől elkezdett szembenemenni a rendszer elvárásainak, tulajdonképpen az számított áruháznak. De mondom, élni kellett, és ugyanakkor erre be kellett rendezkedni, mert ez nem fog megváltozni, hiszen akkor ott voltunk a változás küszöbén, és mindenki egyféle, a szocializmuson belüli változásra gondolt. Még azok a forradalmárok, akiket később felakasztottak, azoknak a fiatal melósoknak a zöme, azok sem azt akarták, hogy visszaadják a kapitalistáknak a gyárat, hanem emberiben akartak élni, és főleg azt, hogy menjenek ki az oroszok. És '56 megmutatta – ismétlem –, hogy mivel kell számolni, és hogy mire kell berendezkedni. De még visszatérve erre az előző nemzedékre: az író a nemzeté válás korától, a XIX. századtól, a kelet-európai és a magyar, szolgálni akart, a változást, a rendszert. A »hass, alkoss, gyarapíts, s a haza fényre derül«, és az »előre hát mind, aki költő, a néppel tűzön, vízen át«, ez szinte zsigerileg benne volt az irodalomban, a költészetben különösen, hogy szolgálni kell, segíteni kell a változást. Tehát hatni, vinni előre, s ezt bizonyos tekintetben még föl is fokozta a két világháború közötti »ahogy lehet« abban a világban, de ez, ha akarod, máig, vagy a tegnapig érvényes volt az életünkben. És amikor írtad a versedet, vagy a másik a novelláját, eszedbe nem

jutott, fel se fogtad, hogy mit követsz, vagy mit szívtál magadba a nagyanyád sóhajtásán keresztül mindebből. Tehát itt értettem meg én, jóval később, hogy mi az, hogy '46–47-ben az úgynevezett polgári író miért szerepel együtt a Gaál Gáborokkal és Méliuszokkal. Mert szolgálni akart, letenni, elébe menni. Amit például Kisbán Miklós fordított, mert ő tudta a nyelvet, persze, de azt is odatette, hogy hátha jó lesz valamire. És én, amikor nemzedékeket elítélek meg megítélek, mára persze, ezeket a változásokat meg vállalásokat így látom. Aki '56 után is elébe ment a hatalom elvárásainak, és kiszolgálta azt, és főleg a pályatársaival szemben akarta érvényesíteni a hatalmat, arról nyugodtan mondhatjuk, hogy az volt az áruhá. Amikor például Hajdu Győzőék feljelentik Markó Bélát, hogy a *Talanítás* című köte- te igazából a magyartalanítást jelenti. Ingyen, bérmentve a gazdáknak. Számomra itt van a cezúra, ahol elválik a szar a májtól. De ez mára all ennyire világosan össze, annyira, hogy már meg se tudnám írni. Ez nagyon izgalmas dolog volt a másik világváltozás küszöbén, ahogy Sütőék, Szabó Gyuláék, Domokos Gézáék, Szőcs Pistáék jönnek, jön ez a hatalmas nemzedék – végül is óriási életkori távolság volt akkor közöttünk, de mára ez a tíz év semmi –, ahogy minket ott talál- nak, és magukkal sodornak.” (rész- let a beszélgetésből)

Garai István Petrarca-díjas költő életének kilencvennegyedik évében 2008. október 25-én Budapesten elhunyt. A mátyusföldi Nagyövedről származó költőt 1948-ban *Mesekirály* című kötetéért elítélték, és két évig a szege- di Csillagbörtönben raboskodott. A tanári katedrára csak 1964-ben térhetett vissza. Latinul is írt verseket, ame- lyek nemzetközi latin nyelvű folyóiratokban láttak napvilágot. 1978-ban a Petrarca Tanulmányok és a Petrarca Irodalmi Díjak Nemzetközi Központja a Petrarca-díj ezüst babérkoszorújával tüntette ki. Mintegy harminc magyarul megjelent verseskötete mellett bilingvis köteteit is kézbe vehetik olvasói.

Ágh István (1938, Felsőöskéz) költő, író, műfordító. A Hetek alkotócsoporthoz tartozott. 1975-től az Új Írás folyóirat munkatársa, jelenleg a Hitel szerkesztője. József Attila- (1969, 1980) és Kossuth-díjas (1992). Legutóbbi kötete: *Kidöntött fáink suttogása* (életrajzi regény, 2008).

Alföldy Jenő (1939, Budapest) irodalomtörténész, kritikus, a Nemzeti Tankönyvkiadó nyd. főszerkesztője; József Attila-díjas. Kecskeméten él. Legutóbbi kötetei: *Arany öntudat (József Attila-tanulmányok)*, 2005), „Egy szenvedély margójára” (2005), *Templomépitők* (tanulmányok, 2006).

Antal Attila (1956, Sátoraljaújhely) költő, tanár. 1992-ben egyetemi doktori, 2002-ben Ph.D. címet szerzett. Jelenleg a Nyíregyházi Főiskola Irodalom Tanszékén dolgozik docensként. Legutóbbi kötetei: *Világalkotó elemek Áprily Lajos költészetében.* (2003), *Párhuzamos világok* (Szepessy Bélával közösen, 2005).

Berta Zsolt (1966, Budapest) író, zenész. Volt pincér, célszáltekereselő, számítógép-operátor, szakács, sofőr, anyagbeszerző, csapos, étteremtulajdonos, könyvterjesztő és könyvbeszerző.

Pomázon él. A Jimi Hendrix Memorial Band basszusgitárosa. A Magyar Napló regénypályázatán 2007-ben különdíjat nyert.

Boldogh Dezső (Fülöp Gábor) (1967, Budapest) költő. 2003 óta publikál irodalmi lapokban, köztük a Magyar Naplóban is. Budapesten él. Első verseskötete: *Gyalogbeszéd* (2005).

Cseh Károly (1952, Borsodszeged) költő, műfordító. A miskolci KELET Irodalmi Alkotócsoporthoz tartozott. Tíz kötete látott eddig napvilágot; legutóbbi kötetei: *Gesztenyék ideje* (versek, 2007), *Atlantisz felé* (orosz versantológia, 2008). Az idén jelenik meg fordításban *Kutyahűség* cím-

mel egy német-osztrák-svájc-i versgyűjtemény és a közelmúltban elhunyt csuvas költő, Gennadij Ajgi félszáz versét magában foglaló kötet *Csillagkép ablakomban* címmel.

Czigány György (1931, Budapest) költő. Legutóbbi könyvei: *Hála – 101 vers; Ahol mindörökké nyár van* – portrékötet Czigány Györgyről; „*Kalitkám is madár*” – *Czigány György költészete* – Németh István Péter esszékötete. Fontosabb kitüntetései: József Attila-díj, Pulitzer életmű-díj, Stephanus-díj, Prima Primissima-díj.

Dobás Kata (1983, Budapest) kritikus. 2008-ban végzett az ELTE magyar és összehasonlító irodalomtudomány szakán. 2008-tól az ELTE doktori iskola hallgatója. Budapesten él.

Ekler Andrea (1971, Budapest) kritikus, irodalomtörténész. A pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem magyar irodalom-nyelvészet és néprajz szakán végzett, majd az ELTE Drámapedagógia

Társaság dráma szakán tanult. Tanulmánykötetei: *Létra az örökléthez* (2004), „*A közöny az ördög karosszéke*” (tanulmányok, 2008), sajtó alá rendezte Németh László világirodalmi tanulmányainak első két kötetét, melynek harmadik, befejező kötete *Szimultán utazás* címmel a közeljövőben jelenik meg.

Erős Kinga (1977, Brassó) kritikus, a Magyar Napló szerkesztője, Budapesten él. Írásai többek között az Új Könyvpiac, Irodalmi Jelen, Szépirodalmi Figyelő, Kortárs és Hitel című folyóiratokban jelennek meg. Kötete: *Könyvbölcsőm* (interjúk, kritikák, tanulmányok, 2007).

Ferdinándy György (1935, Budapest) író. 1964-től a Puerto Rico-i Egyetem tanára. 1964 és 1970 között a Szomorú Vasárnap című lap kiadója. 1976-tól 1985-ig a Szabad Európa Rádió külső munkatársa. A francia írószövetség és a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság tagja. József Attila- (2000) és MAOE Életműdíjas (2006). Legutóbbi kötete: *Csak egy nap a világ* (2008).

János Zoltán (1954, Miskolc) irodalomtörténész, egyetemi tanár, 2007-től a Nyíregyházi Főiskola rektora. Legutóbbi kötetei: „*Szóltalak, hattyú*” – *Válogatott írások Nagy László életművéről* (2006), „*Árnyékodon állva, Babylon*” (2007), *La acogi-da de Federico García Lorca en Hungría* (2007).

Kalász Márton (1934, Somberek) költő, író, műfordító. 1970-től 1985-ig az Új Írás folyóirat rovatvezetője, 1991-től 1995-ig a Stuttgarter Magyar Kulturális Tájékoztatói Központ igazgatója. 2002-től 2007-ig a Magyar Írószövetség elnöke. József Attila- (1971, 1987), Prima- és Stephanus-díjas. Legutóbbi kötetei: *Kezdő haláltánc* (versek, 2006), *Atossza királynő álma* (esszék, tanulmányok, 2008).

Kiss Benedek (1943, Akasztó) költő, műfordító. A Kilencek alkotócsoporthoz tartozott. *Elérhetetlen föld* című antológiájában indult. József Attila- (1979, 1999) és Balassi Bálint-émlékardíjas (2003). Legutóbbi kötetei: *Szomorún és boldogan* (2007), *Kata könyve* (gyermekversek, 2008).

Lászlóffy Csaba (1939, Torda) József Attila-, Misztófalusi Kis Miklós életműdíjas költő, író, műfordító. Kolozsvárott él. Legutóbbi kötetei: *A maszk mögötti ájulat* (versek, 2006), *Hiányzol-e magadnak?* (regény, 2007), *Bestseller avagy a bestia nem alszik* (novellák, elképzelések, 2008).

Lehóczky Ágnes (1976, Budapest) költő. A Pázmány Péter Egyetem magyar-angol szakán végzett 2001-ben. Eddigi két verseskötete: *ikszedik stáció* és *Medallion*. 2005-ben Angliában MA-t szerzett kreatív írásból. 2006 októberétől PhD-s hallgató Norwich-ban.

Makkai Flóra Ágnes (1952, Kolozsvár) 1988 óta él Magyarországon, Budapesten. Elvégezte a Magyar Írói Akadémia két szemeszterét. Az Irodalmi Rádió állandó szerzője. *Mondom* című novellája a

Dunánál 2007 irodalmi pályázat egyik nyertes lett. A Kossuth Kiadó által meghirdetett regénypályázaton *Örvény* című műve második helyezést ért el.

Mezey Katalin (1943, Budapest) költő, író, műfordító. A Kilencek alkotócsoport tagjaként indult. A Széphalom Könyvműhely igazgatója, 1992-től az Írók Szakszervezetének főttitkára. József Attila-díjas (1993), 2007-ben Prima-díjat kapott. Legutóbbi kötetei: *Holdének és más versek gyerekeknek* (2007), *Válogatott versei* (2008).

Nagy Gábor (1972, Körmend) költő, irodalomtörténész, a szombathelyi Nyugat-Magyarországi Egyetem docense. Magyar és összehasonlító irodalomtudományból szerzett PhD fokozatot 2000-ben. Tokaji Íróklub-díjas (2007). Legutóbbi kötetei: *Átok, balzsam* (versek, 2003), *Almatlanok és álmodozók* (regény, 2008).

Nagyatádi Horváth Tamás (1974, Nagyatád) költő, okleveles agrár-mérnök, informatikus. Zámolyon él családjával. Verset, elbeszélést és esszét ír, jelenleg egy regényen dolgozik.

Oláh János (1942, Nagyberki) költő, író. A Kilencek alkotócsoport tagjaként indult az Elérhetetlen föld antológiával. Az Új Kézirat Kiadó vezetője, majd 1994-től a Magyar Napló folyóirat főszerkesztője. Greve- (1992) és József Attila-díjas (1994). Fontosabb kötetei: *Nagyított fény* (vál. versek, 1991), *Kenyérpusztítók* (hang- és színjátékok, 1993), *Vérszerződés* (novellák, 2001), *Por és hamu* (versek, 2002).

Papp István Géza (1950, Kecskemét) irodalomtörténész, kritikus. 1975-ben a szegedi egyetem magyar-angol szakán diplomát, 1979-ben bölcsészdoktori oklevelet szerzett. 1975 óta ennek az egyetemnek az oktatója, 1999–2001 között a Bukaresti Állami Egyetem vendégtanára. Tanulmányait a XX. századi magyar irodalomról (Ady életműve) és az igazságügyi retorika témakörben írja. Kötete: *Ady Endre vonzásában* (tanulmányok, 2007).

Rosonczy Ildikó (1953, Szekszárd) a Magyar Napló szerkesztője. Történeusként az 1848/49-es forradalom és szabadságharc kutatója. Budapesten és Salföldön él. Legutóbb fordításában és gondozásában megjelent: Ivan Ivanovics Oreusz: *Oroszország háborúja a magyarok ellen 1849-ben.* (2002)

Rott József (1965, Komló) író, szabadfoglalkozású alkotó. Magyar-egregyen él. Greve-díjas (2003). Legutóbbi kötetei: *A Pokol orma* (válogatott régi és új novellák, 2003) *Csaposok, cselédek, csavargók* (novellák, 2004), *Megszállók és megszállottak* (2005).

Salamon Konrád (1941, Pécs) történész, az ELTE BTK-n tanít. A népi falukutató mozgalmat, illetve az I. világháború és a trianoni béke közötti időszakot kutatja. Budapesten él. Legfontosabb kötetei: *A márciusi front* (1980), *A harmadik út kísérlete* (1989), *Nemzeti önpusztítás* (2001), *A harmadik út küzdelme* (2002), *Ez volt a magyar 20. század* (2008).

Szakály Sándor (1955, Törökkoppány) hadtörténész, az MTA doktora. Előbb a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum főigazgatója, majd a Duna Televízió alelnöke, jelenleg a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Karán egyetemi tanár. Kutatási területe az 1868 és 1945 közötti magyar hadtörténelem, társadalom-, illetve sporttörténet. Legutóbbi kötetei: *Múltunkról – kritikusan?* (2005); *Katonák, csendőrök, ellenállók* (tanulmányok, 2007).

T. Mészáros András (1954, Jászkisér) a Kandó Kálmán Műszaki Főiskolán végzett alkalmazott fotográfusként, majd a Corvinus Egyetem Közigazgatási Karán igazgatásszervező szakon szerzett diplomát. 1989 óta politizál, 1990-től 1994-ig Érd alpolgármestere, 1998-tól 2002 között a Pest Megyei Közgyűlés elnöke, 2006-tól Érd polgármestere.

Végh Attila (1962, Budapest) költő, esszéíró. Tanulmányait a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen (1989) végezte. 2004-ben a Debreceni Egyetem filozófia szakán szerzett diplomát. Nagymaroson él, a Magyar Hírlap munkatársa. Legutóbbi kötete: *Hamuszáj* (2008).

Wagner, Margarete (1952, Müzzzuschlag) irodalomtörténész, a bécsi egyetem germanisztikai intézetének tanársegéde, doktori disszertációját 1992-ben védte meg. Kutatási területe a XIX. és a XX. század első felének osztrák irodalma, főként a biedermeier időszak és Ferdinand von Saar munkássága. Magyar tematikájú tanulmánya például: *Das Bild der Ungarn in der Literatur des Biedermeier. In: The Other Vienna. The Culture of Biedermeier Austria – Österreichisches Biedermeier in Literatur, Musik, Kunst und Kulturgeschichte* (Wien 2002).

KEDVEZMÉNYES ELŐFIZETÉSI AKCIÓ A MAGYAR NAPLÓ IRODALMI FOLYÓIRATRA!

Megrendelem a Magyar Napló havi folyóiratot
 • negyed évre ~~2010 Ft~~ helyett 1930 Ft-ért pld.-ban
 • fél évre ~~4020 Ft~~ helyett 3870 Ft-ért pld.-ban
 • egy évre ~~8040 Ft~~ helyett 7390 Ft-ért pld.-ban
 Név:
 Kézbesítési cím:
 Telefonszám:

E-mail cím:
 Számlázási cím:
 Megrendelés kezdete:

Magyar Napló Kiadó Kft.
 1450 Bp., Pf. 77. Telefon és fax: 413-6672
 E-mail: info@magyarnaplo.hu
 Honlap: www.magyarnaplo.hu